

Det smärtfria livet

Livet blir inte alltid vad man väntar sig. Vi brukar uppfatta ett smärtfritt liv som önskvärt, kanske nästan som en mänsklig rättighet. Men i den mån vi verkligen lyckas att uppnå det har det ofta en underlig förmåga att göra oss okänsliga för andras liv och behov. Det talas också mycket om att man skall ha drömmar inför framtiden. Först måste man ha sina drömmar, sedan skall man satsa hårt på att förvandla drömmarna till verklighet. Man kanske måste skaffa sig en coach för att nå dit man vill, det anses vara värt både kostnaden och besväret. Samtidigt finns inget säkrare sätt att bli olycklig än att man börjar jaga efter lycka. Skulle man uppnå sina mål och förverkliga sina drömmar hamnar man gärna till sist i ett tillstånd av tomhet. (När såg du senast en berömd rockmusiker som såg lycklig ut utan att knarka?) Om man inte når sitt mål blir man bitter. Ju mer man satsat och misslyckats desto större besvikelse. Drömmen om den stora lyckan kan försätta en människa i djupaste olycka.

Den som drabbats av sorg letar ofta förtvivlat och förgäves efter någon mening med det inträffade. I sig själv är sorgen och lidandet meningslösa. Ändå är det så att den som aldrig gråtit inte vet vad riktig glädje är. Om du möter en människa som du uppfattar som ovanligt vis och mogen kan du nästan säkert utgå från att den personen har upplevt en hel del smärta eller sorg i sitt liv. Samtidigt måste vi konstatera att om lidandet inte förbättrar en människa så blir hon i stället förbittrad. Opåverkad blir ingen. Varken lyckan eller lidandet har därför någon entydig effekt på oss som människor. Lyckan kan göra dig generös eller självupptagen. Lidandet kan göra dig mogen – eller självupptagen.

Lyckan och friheten från smärta kan föra mig närmare Gud i ren tacksamhet. Har jag någon att tacka i stället för att jag bara hyllar min egen smartness så öppnas jag samtidigt för andras behov. Den som blir bitter av sina lidanden har ofta en bitterhet på Gud, även på en gud som man inte tror på. Men lidandet kan också föra mig närmare Gud. Jag behöver inte bli hans fiende. I början på 90-talet såg vi detta så tydligt. 1991 störtade ett SAS-plan i Gottröra. Alla 128 ombord överlevde. 1993 störtade en JAS 39 under flyguppvisning. Tusentals människor kunde ha dödats men alla, även piloten, överlevde. Vid inget av dessa tillfällen sökte sig människor till kyrkan. 1994 sjönk Estonia och tog 852 människor med sig i djupet. Bara 137 personer räddades. Då strömmade människor till våra kyrkor. Jag menar att detta var en sund reaktion och jag tror att många fick hjälp att hantera sorgen både av människor och av Gud. Jag undrar bara hur vårt samhälle skulle ha sett ut om det hade varit självklart att vi alla spontant tackade Gud för vårt välstånd. Hur många bidragsfuskare skulle vi ha? Hur många värdetransportran?

Sven Reichmann

Verklighetens gränser

I morgon firar vi Kristi förklarings dag. Jesus och tre av hans lärjungar hade gått upp på ett berg. Där förvandlades Jesus plötsligt så att hans kropp och kläder blev lysande vita. Lärjungarnas reaktion blev inte ett stilla intresse utan de sjönk till marken av förfäran. De trodde säkert att de kände honom någorlunda men när han nu visade något av sin himmelska identitet blev de ändå chockade. De fick också se hur Jesus samtalande med Mose som varit död i cirka 1400 år och med Elia som varit död ungefär halva den tiden.

Filosofer, astronomer och kvantfysiker frågar ibland var gränserna går för det vi kallar verklighet. För många är svaret självklart. Vi lever i ett fysiskt universum som består av energi och materia, två enheter som kan övergå i varandra. Något mer är inte att räkna med, säger de. Men detta är inte alls så självklart. Vi samlar information om verkligheten med våra fysiska sinnen. Dessa kan bara registrera ting och händelser i den fysiska världen. Vi kan utöka dem med diverse mätinstrument men dessa är byggda av fysisk materia och kan därför också bara registrera ting och händelser i ett fysiskt universum. Eftersom vi på detta sätt kan samla en mängd underbar kunskap drar somliga slutsatsen att det fysiska universum är den enda verklighet som finns. Tanken på Gud är onödig och bör avskaffas, säger de. Detta är dock i sanning ett gott exempel på cirkelbevis där man kommer fram till det man utgick ifrån. Man kan bara registrera fysiska händelser och därför säger man att det bara finns fysiska händelser.

Jag mötte en gång en äldre herre som hade dött när han låg nedsövd under en operation. Utan att han vaknade hade man emellertid lyckats massera igång hjärtat igen och operationen kunde fortsätta. När kirurgen efteråt berättade att han hade varit död så sade patienten att han redan visste det. Han hade den stunden befunnit sig vid taket och tittat på när de bankade liv i kroppen. Hans erfarenhet är inte unik. En amerikansk hjärtläkare som heter Michael Sabom har samlat på liknande fall och skrivit böcker om människor som varit kortvarigt döda och som kunnat berätta att de både hörde och såg hur det gick till när man väckte deras kroppar till liv igen. Deras berättelser kunde sedan bekräftas. Somliga patienter kunde beskriva medicinska apparater som de aldrig sett med sina fysiska ögon.

Bibeln säger att människan inte bara är kropp utan också ande. I så fall lever vi i två verkligheter och inte bara i en. Detta har människor vetat i alla kulturer utom vår. Det är bara vi som har förblindats så av materialismen att många påstår att verkligheten bara skulle vara fysik och kemi. Skulle så vara är människan underlig med sin längtan efter en mening med livet, en som står sig också inför döden.

Sven Reichmann

Guds godhet

Många som försökt läsa Bibeln har brukat klaga över att den inte är speciellt lättläst. Det kanske ligger i sakens natur att den inte kan vara det. Läser man Bibeln gör man det förhoppningsvis för att förstå vem Gud är och om Gud i alla avseenden vore lätt att begripa skulle han knappast vara Gud.

Ibland har man sagt att Gud står så högt över oss att vi inte ens har ord för hans egenskaper. Möjligen kan man säga vad han inte är – att han inte är ond, att han inte är dödlig eller begränsad på annat sätt. Däremot skulle alla positiva beskrivningar falla på sin egen orimlighet. Gud är så mycket större, brukar det heta.

Givetvis är problemet inte av kvantitativ natur – att Gud är mera än vi. Problemet är helt visst av ett helt annat slag, en fråga om kvalitet. När en man kom till Jesus och titulerade honom ”Gode mästare..” så genmälde Jesus: ”Ingen är god utom Gud”. Här och ingen annan stans ligger knuten. Hur skall vi som inte är goda – vi som startar krig, hatar och föraktar varandra och utnyttjar varandra – kunna förstå en god Gud om han nu finns.

Vi kanske varken vill eller kan förstå.

Varför skulle vi vilja förstå en god Gud om det hindrar oss från att göra de destruktiva gärningar som vi älskar och som åtminstone på kort sikt ibland går med vinst för oss själva? Om den förståelsen ramlade på oss när vi var i färd med att planera ett nytt projekt skulle den bara hålla grus i våra maskiner. I Psaltaren finns två psalmer som har nästan identisk formulering – 14 och 53. De börjar båda med ett torrt konstaterande: ”Dåarna tänker: ’Det finns ingen Gud.’ De handlar fördärvligt och skändligt, ingen gör det goda.” (Ps 53:2) Här är det uppenbarligen så att själva förnekelsen är grunden för dårens sätt att göra sig själv rik. Viljan att förstå en god Gud fattas och då kan man lugnt förklara att han inte finns. Eller som Nietzsche uttrycket det: ”Gud är död och därför är allt tillåtet.” Här ställs vi inför det märkliga faktum att Gud faktiskt inte tvingar den ovillige att erkänna hans existens. Gud vill inte bli bevisad. Han vill bli trodd på samma sätt som man tror på den som talar sanning.

Men den som vill lära känna Gud har fortfarande ett hinder att komma förbi. På sig själv känner man andra. Och detta gäller i högsta grad även för vårt förhållande till Gud. Så när Gud väljer att lösa syndens och lidandets problem på ett annat sätt än vi skulle göra, vi som inte i oss själva är goda, så står vi så främmande för hans vägar att vi till sist tycker att han inte ens bryr sig. Teologer och predikanter strävar ständigt efter att förklara Guds handlande så att det skall stämma med våra förväntningar på godhet. Att dessa välmentade ansträngningar ofta misslyckas beror säkert allra mest på att våra förväntningar egentligen är en del av själva problemet. Också det vi kallar godhet kanske till sist är så fläckat av våra livslögner och undanflykter att den verkliga godheten är något som vi inte känner igen utan den tankens och sinnets omskolning som Paulus med en term hämtad från den gamla bibelöversättningen kallar sinnets förnyelse.

Kanske vi alla skulle bli åtskilligt visare om vi inte utgick från att vi i stort sett vet vad godhet är. Gudsfruktan är vishetens begynnelse, säger Bibeln på flera ställen. Bara den som vet sig behöva vishet från grunden har chansen att bli vis.

Sven Reichmann